

CONJUGACIÓ VERBAL

En alguerès, així com en llatí i en italià, tenim tres classes de formes verbals, dites *conjugacions*. Esquemàticament són:

- 1A CONJUGACIO, verbs que acaben en *-ar* (com *cantar, posar, tornar*);
- 2A CONJUGACIO, verbs que no acaben ni en *-ar* ni en *-ir* (com *prendre, merèixer, volguer, caure, seure, riure, coure, obtendre*);
- 3A CONJUGACIO, verbs que acaben en *-ir* (com *sentir, pudir, obeir*).

En cada conjugació hi ha verbs regulars (*jugar, portar, beure, comprendre, conèixer, partir, obrir*) i irregulars (*anar, estar, besar, emprar, cabussar, botar, engreixar, estotjar, foradar, preguntar, xerrar, fer, diure, ésser, haver, saber, nàixer, venir, eixir, tossir, cosir, descosir, omplir, tenyir, espenyir, sofrir*).

DESINÈNCIA DE GRAU ZERO

En la conjugació verbal de la llengua catalana, una cosa dóna distinció especial a l'alguerès (i a les variants parlades a les Illes Balears i Pitiüses), i és lo *grau zero* de la persona 1 del Present d'Indicatiu dels verbs de la 1a i de la 3a conjugació, dels verbs de la segona acabats en *-èixer* i del verb *perdre*.

Això vol diure que, per fer la persona 1, se pren l'Infinitiu del verb i se n'hi treu la desinència pròpia d'aquell temps i mode, sense adjunyar-li arrés.

Per exemple: *cantar* fa (jo) *cant* i *obrir* fa (jo) *obr*, a l'Alguer i a les Illes Balears i Pitiüses. Aquest *grau zero* és la forma més antiga de la llengua catalana per la persona 1 del Present d'Indicatiu.

Mirem com fa a les altres variants:

	INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
Catalunya	<i>cantar / obrir</i>	<i>canto / obro</i>
País Valencià	<i>cantar / obrir</i>	<i>canto / obre</i>
Rosselló (Catalunya francesa)	<i>cantar / obrir</i>	<i>canto / obri</i>

En català central (zona amb més parlants dels Països de Llengua Catalana), donques, la desinència és una *-o* (pronunciada normalment [u]).

En valencià, la desinència és una *-e*.

En rossellonès (Catalunya francesa), la desinència és una *-i*.

Exemples de desinència de grau zero de la persona 1 del present d'indicatiu en alguerès:

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>aborrar</i>	(jo) <i>aborr</i>
<i>alçar</i>	(jo) <i>alç</i>
<i>alegrar</i>	(jo) <i>alegr</i>
<i>amarar</i>	(jo) <i>amar</i>
<i>anul·lar</i>	(jo) <i>anul</i>

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>arribar</i>	(jo) arrib
<i>arruïnar</i>	(jo) arruïn
<i>avisar</i>	(jo) avís
<i>banyar</i>	(jo) bany
<i>bullir</i>	(jo) bull
<i>caminar</i>	(jo) camín
<i>cantar</i>	(jo) cant
<i>colgar</i>	(jo) colg
<i>comprar</i>	(jo) compr
<i>condemnar</i>	(jo) condemna
<i>conèixer</i>	(jo) coneix
<i>confessar</i>	(jo) confés
<i>convidar</i>	(jo) convid
<i>corrir</i>	(jo) corr
<i>cuinar</i>	(jo) cuin
<i>cosir</i>	(jo) cus
<i>davallar</i>	(jo) davall
<i>demanar</i>	(jo) deman
<i>descosir</i>	(jo) descús
<i>dabaixar</i>	(jo) dabaix
<i>deixar</i>	(jo) deix
<i>emburrossar</i>	(jo) emburrós
<i>enfornar</i>	(jo) enforn
<i>enguixar</i>	(jo) enguix
<i>entrar</i>	(jo) entr

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>esperar</i>	(jo) esper
<i>fugir</i>	(jo) fuig
<i>jugar</i>	(jo) jug
<i>llevar</i>	(jo) llev
<i>lligar</i>	(jo) llig
<i>manejar</i>	(jo) maneig
<i>menjar</i>	(jo) menj
<i>merèixer</i>	(jo) mereix
<i>mesclar</i>	(jo) mescl
<i>messar</i>	(jo) mes
<i>morir</i>	(jo) mor
<i>nàixer</i>	(jo) naix
<i>obeir</i>	(jo) obeeix
<i>obrir</i>	(jo) obr
<i>observar</i>	(jo) observ
<i>ordenar</i>	(jo) ordèn
<i>parlar</i>	(jo) parl
<i>passar</i>	(jo) pas
<i>passejar</i>	(jo) passeig
<i>perdre</i>	(jo) perd
<i>pesar</i>	(jo) pes
<i>pixar</i>	(jo) pix
<i>planxar</i>	(jo) planx
<i>posar</i>	(jo) pos
<i>preparar</i>	(jo) prepar

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>recordar</i>	(jo) record
<i>refredar</i>	(jo) refred
<i>repassar</i>	(jo) repàs
<i>reposar</i>	(jo) repòs
<i>salvar</i>	(jo) salv
<i>semblar</i>	(jo) sembr
<i>serrar</i>	(jo) serr
<i>temptar</i>	(jo) tempt
<i>tremolar</i>	(jo) tremol
<i>unflar</i>	(jo) unfl
<i>usar</i>	(jo) ús
<i>utilitzar</i>	(jo) utilitz
<i>viatjar</i>	(jo) viatj

Com se pot veure, los verbs que tenen lo radical amb *-ss-* ne perden una: *passar*, (jo) *pas*; *repassar*, (jo) *repàs*.

Los verbs que tenen lo radical amb *-rr-*, les mantenen totes dues: *corrir*, (jo) *corr*.

Los verbs que acaben en *vocal + -jar* fan la primera persona en *-eig*: *manejar*, (jo) *maneig*; *passejar*, (jo) *passeig*.

Lo verb *fugir* fa (jo) *fuig*.

Los verbs que acaben en *consonant + -jar*, però, mantenen lo radical íntacte i treuen solament la desinència *-ar* com tots los altres verbs de la primera conjugació: *menjar*, (jo) *menj*; *desitjar*, (jo) *desitj*; *viatjar*, (jo) *viatj*; *penjar*, (jo) *penj*.

Los verbs que acaben en *-l·lar* perden una *l*: *anul·lar*, (jo) *anul*.

Solament en alguerès, los verbs acabats en *-iar* adjunyen una *-c* al radical com: *assetic* (*assetiar*), *batic* (*batiar*), *canvic* (*canviar*), *copic* (*copiar*), *cric* (*criar*), *enrabic* (*enrabiar*), *envic* (*enviar*), *escovic* (*escoviar*), *estropic* (*estropiar*), *estudic* (*estudiar*), *fic* (*fiar*), *resbufic* (*resbufiar*), *somic* (*somiar*), *tric* (*triar*), *trofic* (*trofiar*).

Lo verb *pouar* s'assimila als verbs en *-iar*, ja que fa (jo) *puc* (pronunciat sempre amb una [u] solament, per probable reducció vocàlica [pu'uk] o ['puwk] > ['puk]).

EXTENSIÓ EN -EIG

L'alguerès oral coneix alguns verbs de la primera conjugació que tenen extensió en:

-eig (persona 1), *-eges* (persona 2), *-eja* (persona 3), *-egen* (persona 6) al present d'indicatiu;

-egi (persona 1), *-egis* (persona 2), *-egi* (persona 3), *-egin* (persona 6) al present de subjuntiu;

-eja (persona 2) i *-egi* (persona 3) a l'imperatiu.

Aquesta extensió, per clara influència del sasserès, se troba en verbs presos de poc de l'italià, del sard i, progressivament sempre de més, en verbs que primer eren perfectament regulars. Exemples: *animar*, *arruiar*, *atuar*, *augurar*, *considerar*, *criticar*, *darriar*, *educar*, *eliminar*, *esperdeciar*, *estroniar*, *esvariar*, *fusilar*, *limitar*, *nadar*, *ocupar*, *participar*, *preocupar*, *pronunciar*, *restaurar*, *senyalar*, *telefonar*, *variar*, etc.

Tot això no és acceptable de ninguna manera en la lengua escrita i, per això, se tenguerà sempre d'escriure: *consider* (i no **consider*), *pronuncies* (i no **pronuncieges*), *critica* (i no **critiqueja*), *eliminen* (i no **eliminegen*), *restauri* (i no **restauregi*), *participis* (i no **participegis*), *preocupin* (i no **preocupegin*), *ocupa* (i no **ocupeja*), *animi* (i no **animegi*), etc.

PERSONES DEL VERB

Com en italià, les persones del verb són sis

Persona 1	<i>jo</i>
Persona 2	<i>tu</i>
Persona 3	<i>ell, ella, vostè</i>
Persona 4	<i>nosaltros, nosaltres</i>
Persona 5	<i>vosaltros, vosaltres, vós</i>
Persona 6	<i>ellos, elles</i>

MODES DEL VERB

Los MODES del verb són:

Indicativu

Subjuntiu

Condicional

Imperativu

Gerundi

Participi

Infinitiu.

TEMPS DEL VERB

Indicatiu:

Present

Pretèrit indefinit

Pretèrit imperfet

Pretèrit plusquamperfet

Futur simple

Futur compost.

Condicional:

Simple

Compost.

Subjuntiu:

Present

Pretèrit indefinit

Pretèrit imperfet

Pretèrit plusquamperfet

Imperatiu:

Present

Gerundi:

Present

Passat

Infinitiu:

Present

Passat.